

Οἱ πρόωτοι λόγοι τοῦ Ἰησοῦ στὸ κατὰ Ἰωάννην καὶ ἡ δημιουργία τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν Του

ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΔΕΣΠΟΤΗ*

Στή μνήμη τοῦ κυροῦ Καθηγ. Σ. Ἀγουρίδη

Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε (Ἰω. 1, 35-39):

- ³⁵ Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰσπήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο
³⁶ καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ.
³⁷ Καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ.
³⁸ Στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζη-
τεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις;
³⁹ λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε· ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει·
καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη.

Ἡ συγκεκριμένη περικοπὴ ἐλκύει τὸ ἐνδιαφέρον, διότι μετὰ ἀπὸ ἓνα ἐκτετα-
μένο προελούδιο μὲ ποικίλες ἀναφορές-μαρτυρίες γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, γιὰ
πρῶτη φορὰ ἀκούγεται ἡ φωνή, ὁ λόγος τοῦ Λόγου. Ἀπευθύνεται στοὺς ὑποψή-
φιους μαθητές Του μὲ τὸ ἐρώτημα *τί ζητεῖτε*; καὶ τὴν πρόσκληση *ἔρχεσθε καὶ
ὄψεσθε*. Ἔχει προηγηθεῖ ὁ Πρό-Λόγος, ὅπου ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας τοῦ Εὐαγγε-
λίου, ἀνακαλώντας τὴν Γένεση τοῦ Σύμπαντος, ἀναφέρεται ποιητικὰ μέσῳ ἐνὸς
ᾠμου (ὄχι στὴν ἐκ Παρθένου γέννηση ἀλλὰ) στὴν προαιώνια προϋπαρξὴ τοῦ
Ἰησοῦ. Τὸν χαρακτηρίζει ὡς τὸν Θεὸ Λόγο, τὸν δημιουργικὸ τοῦ Σύμπαντος, ὁ
ὁποῖος παρέχει ζωὴ καὶ φῶς ἀληθινό. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀναφορὰ στὴ σάρκωση τοῦ
Λόγου, ἡ ὁποία σημαίνει παράδοση στοὺς ἀνθρώπους *χάριτος καὶ ἀλήθειας*
(ἀντὶ τοῦ *Νόμου* ποῦ παρέδωσε ὁ Μωυσῆς) καὶ ἀποκάλυψη/ἐξήγηση τοῦ Πατέ-

---

* Ὁ Σωτήριος Δεσπότης εἶναι Ἄν. Καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

ρα, αφού Αὐτός ὡς μονογενῆς Θεός βρίσκεται *διαρκῶς* στὸν κόλπο (στὴν ἀγκαλιά) τοῦ Πατέρα¹. Πρὶν τὴν ἀναφορὰ μάλιστα στὴ Σάρκωση, ἔχουμε μία προληπτικὴ μνεία ὅσων θὰ ἀποδεχθῶν τὸν Ἰησοῦ: *Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον· ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἄλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν* (1, 11-13). Ὁ τρόπος τῆς γέννησης *ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος* θὰ ἀναπτυχθεῖ στὸ κεφ. 3 (νυκτερινὸς διάλογος μὲ τὸν Νικόδημο), ἐνῶ στὸ κεφ. 8 θὰ περιγραφοῦν οἱ *υἱοὶ τοῦ διαβόλου*, οἱ ὁποῖοι μάλιστα *καυχῶνται* ὅτι εἶναι υἱοὶ τοῦ Ἀβραάμ.

Μετὰ τὸν Πρό-Λογο, στὸ Προοίμιο ὅπου ἀναγγέλλεται ἡ Εἴσοδος τοῦ Λόγου στὸν Κόσμο, πρωταγωνιστεῖ ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν περιγράφεται (ὅπως ἀντιστρόφως συμβαίνει στὸ Μτ. 3, 4) ἀλλὰ μὲ τὰ *οὐκ εἰμι* ἀποποιεῖται ἐνώπιον τῶν ἱερωμένων ἐκπροσώπων τῆς ἱεροσολυμητικῆς ἀριστοκρατίας ὄχι μόνον τὴν ιδιότητα τοῦ Χριστοῦ (=Μεσσία/Mashiach), ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τοῦ ἐπανερχόμενου Ἠλία (Eliyah. Μαλ. 3, 23 [4, 25] Πρβλ. Μκ. 9, 11-13· Μτ. 11, 4· 17, 10-13· Λκ. 1, 14) καὶ τοῦ Προφήτη (Δτ. 18, 15. 18). Μόνον στὸ κατὰ Ἰωάννην ὁ ἴδιος ὁ Ἰωάννης ταυτίζει τὸν ἑαυτό του μὲ τὴ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ (Ἰω. 1, 23 = Ἦσ. 40, 3), ὁ ὁποῖος δὲν *ἐτοιμάζει* ἀπλῶς (ὅπως στοὺς Συνοπτικούς) ἀλλὰ *ἐνθύνει τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου* (Ἑβρ. Γιαχβέ)². Ταυτόχρονα τὴν πρώτη μέρα μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἰησοῦς *μολονότι εἶναι ὁ ὀπίσω του ἐρχόμενος*³, ὁ ἴδιος δὲν εἶναι ἄξιος *ἵνα λύσει αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος* (πρβλ. Μκ. 1, 7). Ἔτσι ἐνῶ στὸ τέλος τοῦ Προ-Λόγου ἔχουμε τὴν ἀπόλυτη κορύφωση τῆς ἀποκάλυψης τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ὡς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, στὸ φινάλε τῆς Εἰσαγωγῆς ἀποτυπώνεται ἡ ἀπόλυτη ταπεινώση τοῦ Ἰωάννη ἀπέναντι σὲ Αὐτόν πού εἶναι ὁ *Πρῶτος: τὸ γὰρ ὑπόδημα λῦσαι τῆς ἐσχάτης διακονίας ἐστὶ πρῶγμα* (Χρυσόστομος PG. 59.106)⁴. Ὅλα αὐτὰ ἐκτυλίσσονται σὲ ἓνα συγκεκριμένο τόπο:

1. Ἐν προκειμένῳ ἔχουμε τὸ φαινόμενο τῆς Συμπερίληψης-Inclusio ἀφοῦ ἀνακυκλώνεται ὁ πρῶτος στίχος τοῦ Προλόγου.

2. Σημειώτεον ὅτι συνηθίζοταν γενικῶς στὴν Ἀνατολὴ πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ μονάρχου νὰ καθορίζουν καὶ νὰ καθιστοῦν εὐθεῖα τὴν ὁδὸ διὰ τῆς ὁποίας διερχόταν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ Π.Ν., *Υπόμνημα εἰς τὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον*, Ἀθῆναι: Σωτήρ ³1979,25. Τὸ ἴδιο χωρίο επικαλοῦνταν καὶ ἡ γειτονικὴ στὸ χῶρο δράσης τοῦ Ἰωάννη, Κοινότητα τοῦ Κουμρῶν (*Εγχειρίδιο Πειθαρχίας* 8. 14).

3. Τὸ *ὀπίσω* μπορεῖ νὰ μὴν ὑπαινίσσεται μόνον τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐμφανίζεται στὸ προσκήνιο μετὰ τὸν Ἰωάννη ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔδωσε τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀρχικὰ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Προδρόμου.

4. Ἡ λύση τοῦ ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων σύμφωνα μὲ τὸν Simon Gibson, *The Final Days of*

ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων (1, 27-28)⁵.

Τὴν ἐπόμενη (δεύτερη) μέρα καὶ ἐνῶ ἤδη ὁ Βαπτιστὴς ἔχει προβάλλει στὴν «ἀφηγηματικὴ Σκηνή» ὡς ἡ Φωνή (ὁ ἀγγελιοφόρος) ποῦ προετοιμάζει κορυγάζοντας (1, 15) τὴν Μεγάλῃ Εἴσοδο τοῦ Κυρίου, τοῦ Λόγου, στὸν Κόσμο (Ἦσ. 40, 3. Ο), ἐμφανίζεται στὸ προσκηνίον σιωπηλὸς ὁ Πρωταγωνιστὴς, ὁ Ἰησοῦς (γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ ἴδιος εἶχε διακηρύξει ὅτι μέσος ὑμῶν ἔστηκεν, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε [1, 26]), νὰ μὴν ἔρχεται ὀπίσω τοῦ Ἰωάννη, ἀλλὰ κατὰ μέτωπον, πρὸς αὐτόν. Δὲν χαρακτηρίζεται ὡς ὁ Λόγος, οὔτε ὡς ὁ μονογενὴς Θεός, οὔτε ὡς ὁ Χριστός, οὔτε ὡς ὁ Κύριος, ἀλλὰ ὡς ὁ [πασχάλιος] Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων [= Αὐτὸς ποῦ σηκώνει καὶ ταυτόχρονα ἐξαλείφει] τὴν ἁμαρτίαν [καὶ μάλιστα ὀλόκληρου] τοῦ Κόσμου (Ἐξ. 12, 43 κε. Ἦσ. 53, 7. Ἰερ. 11, 19. Α' Κορ. 5, 7. Α Πέ. 1, 18 κε. Ἀπ. 5, 6, 7, 14). Σ' αὐτόν μετὰ ἀπὸ τέσσερις αἰῶνες πνευματικῆς ξηρασίας κατεβαίνει καὶ μένει τὸ Πνεῦμα καὶ μάλιστα ἐξ οὐρανοῦ (ὅπως μόνον τὸ Ἰω. 1, 32 ἀναφέρει), μὲ τὴ μορφὴ περιστερεῶς, γεγονὸς ποῦ ὑποδηλώνει τὴν ἔναρξη τῆς ἀναδημιουργίας τοῦ Σύμπαντος (Γεν. 8, 11). Ἡ φανέρωσή Του στὸν Ἰσραὴλ (καὶ ὄχι στὸν Ἰουδαίους) ἀπὸ τὸν ἤδη γνωστὸ ἀπὸ τὸν Πρόλογο ὡς αὐτόπτη μάρτυρα τοῦ φωτὸς ποῦ ἔχει πεμφθεῖ ἐπὶ τούτου ἀπὸ τὸν Θεό (καὶ ἀργότερα θὰ χαρακτηρισθεῖ καὶ ὡς φίλος/παράνυμφος καὶ κουμπάρος⁶ τοῦ Νυμφίου. 3, 29), κορυφώνεται μὲ τὴ χριστολογικὴ διακήρυξη, ἡ ὁποία ὑποκαθιστᾷ τὴ «συνοπτικὴ» θεϊκὴ φωνή (Μπάτ Κόλ) τῆς Βαπτίσεως: *Κἀγὼ ἐώρακα καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ* (1, 33-34. πρβλ. Ψ. 2, 7. ὁ παῖς ποῦ κομίζει στα ἔθνη δικαιοσύνη καὶ φῶς Ἦσ. 42, 1. 49, 6). Σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν ἐν ὕδατι βάπτισι Ἰωάννη, *Οὗτος ἐστὶν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ* (Ἰεζ. 36, 25-27. 39, 29. Ἰωήλ 2, 28-29. Ζαχ. 12, 10).

Jesus. The Archaeological Evidence, Harper 2009, 24-25, συνδέεται μὲ τὸ τελετουργικὸ καθαρὸτητα: πρὶν τὸ βάπτισμα τοῦ σώματος ἔπρεπε οἱ συμμετέχοντες νὰ καθαρίσουν τὰ πόδια τους.

5. Ἄλλα ὑστερότερα χειρόγραφα σημειώνουν Βηθαραβά, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀνακαλυφθεῖ ἀκόμη Βηθανία στὴν Ὑπεριορδανία. Ἡ Βηθαραβά (οἶκος τοῦ περάσματος) ἦταν ἓνα χωριὸ ποῦ βρισκόταν δίπλα σὲ μία γέφυρα τοῦ Ἰορδάνη, βόρεια τῆς Νεκρῶς Θαλάσσης, σὲ δρόμο ἀπὸ τὴν Ὑπεριορδανία ποῦ ὀδηγοῦσε πρὸς δυσμὰς στὴν Ἰεριχώ. Ἡ σπουδαιότητα αὐτῆς τῆς τοποθεσίας ὡς χώρου περάσματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶχε διαφύγει τοῦ Ἰησοῦ. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖο ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ εἰσήλθε μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας καὶ ὁ Ἠλίας διαίρεσε τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνη καὶ ἀνελήφθη στὸν οὐρανὸ πάνω σὲ πύρινο ἄρμα. Βλ. GIBSON, ὅ.π. 12.

6. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, *Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον* 127.

7. Μκ. 1, 9-11. Μτ. 3, 13-17. Λκ. 3, 21.

Τὴν τρίτη κατὰ σειρά μέρη δίπλα στὸν Ἰωάννη ἐμφανίζονται δύο ἐκ τῶν μαθητῶν, ποὺ παραμένουν ἀνώνυμοι. Πάλι ὁ Ἰωάννης ρίχνει τὸ βλέμμα μὲ ἐπιμονὴ καὶ διορατικότητα (ἐμβλέψας)⁸ στὸν Ἰησοῦ. Αὐτὸς πλέον δὲν εἶναι ὁ ἐστηκὼς ἐν μέσῳ ὑμῶν (1, 26), οὔτε ἔρχεται πρὸς τὸν Πρόδρομο, ἀλλὰ περιπατεῖ. Καὶ πάλι ἀκούγεται ἡ διακήρυξη: Ἴδε ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐπίμονη χριστολογικὴ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη ὠθεῖ δύο μαθητές, οἱ ὅποιοι καταρχὰς παραμένουν ἀνώνυμοι, νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Ἰησοῦ. Ἔτσι ἀρχίζει νὰ ἐκπληρώνεται ἡ ρήση τοῦ Βαπτιστῆ ποὺ θὰ ἀκουστῆι στὸ 3,30: ἐκεῖνον δεῖ ἀυξάνειν, ἐμέ δὲ ἐλαττοῦσθαι. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι στὸν Ἰωάννη σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς Συνοπτικούς (Μκ. 1, 16-20/Μτ. 4, 18-22/ Λκ. 5, 1-10), δὲν προηγεῖται ἡ κλήση τῶν μαθητῶν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ ἢ/καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀλιείας (τὸ ὁποῖο μετατίθεται στὸ β' Ἐπίλογο τοῦ «πνευματικοῦ Εὐαγγελίου» στὴ μεταπασχάλια περίοδο καὶ συνδυάζεται μὲ τὴν ἐπαναπρόσκληση πρὸς τὸν Σίμωνα Πέτρο [Shimon Bar-Yohanan/Yonah] Ἰω. 21). Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο, τὸ γεγονὸς δηλ. ὅτι τὸ κίνητρο τῆς ἀκολουθίας δὲν εἶναι ἀρχικὰ ἡ προσωπικὴ κλήση τοῦ Ἰησοῦ ἀλλὰ ἡ χριστολογικὴ μαρτυρία τοῦ Προδρόμου⁹, ἐξαίρεται καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν συγγραφέα στὸ τέλος τῆς ἐνότητος ὅπου πλέον καταγράφεται καὶ τὸ ὄνομα ἐνὸς ἐκ τῶν δύο μαθητῶν: Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων Αὐτῷ (1, 40).

Ταυτόχρονα σὲ αὐτὸ τὸ χωρίο ἐμμέσως πλὴν σαφῶς ὑπογραμμίζεται ὅτι ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο ποὺ ἀκολούθησαν πρῶτοι, δὲν εἶναι ὁ προφανῶς «γνωστός» καὶ στοὺς ἀκροατῆς τοῦ Ἰωάννη Πρωτοκορουφαῖος, στῦλος τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας, Σίμων Πέτρος¹⁰, ἀλλὰ ὁ ἀδελφὸς του¹¹. Τὸ ἄλλο ὄνομα παραμένει *Μυστή-*

8. Ὁ Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Τὸ Κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγέλιο Α'*. Κεφ. 1-12, Θεσσαλονίκη: Πουρναρᾶ 2005, 234 ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἐκτη αἴσθηση, τὴ διαίσθηση, ποὺ σύμφωνα μὲ τὸν Bultmann διακατέχει ὅλους τοὺς θεῖους ἄνδρες τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων.

9. KEENER C.S., *The Gospel of John. Commentary. Volume I*, Peabody: Hendrickson 2005, 467. Πρωτοπρ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ ΙΩ. Γ., *Ἐρμηνεῖα Περικοπῶν Ἰωάννειας Γραμματείας*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρᾶ 2008, 98.

10. Ἡ Ὁμολογία του περιγράφεται στὸ 6, 68-69, ὅπου καὶ γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὸ σχίσμα ποὺ πραγματοποιεῖται μετὰ τὰ λόγια περὶ τοῦ ρεαλισμοῦ τῆς θείας Εὐχαριστίας παρουσιάζεται κατὰ Ἰωάννην ὁ Κύκλος τῶν Δώδεκα: «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις,⁶⁸ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ». ⁷⁰ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς: «οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς Δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολος ἐστίν». ⁷¹ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γάρ ἐμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν Δώδεκα. ⁶⁵καὶ ἔλεγεν «διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Πατρὸς».

11. Τὸ 1, 41 καὶ ἰδιαίτερος τὸ πρῶτον στὸ εὐρίσκει οὗτος πρῶτον (πρῶτος Σιναϊτικὸς, Ἐκ-

ριο, καθώς από τὸν συγγραφέα δὲν ταυτίζεται μὲ τὸν μαθητὴν ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς πὺν πρωταγωνιστεῖ στὴ δευτέρη ἐνότητα τοῦ Εὐαγγελίου (13, 23. 19, 26-27. 20, 2-8. 21, 7. 21, 7. 20. 24)¹². Μόνον τὴν ἐπόμενη τέταρτη κατὰ σειρά μέρη καὶ μάλιστα στὴ Γαλιλαία, ὅπου πλέον κινεῖται ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνος θὰ ἀπευθύνει τὴ γνωστὴ πρόσκληση: *Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ εὐρίσκει Φίλιππον. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «ἀκολούθει Μοι»* (1, 43. πρβλ. Μτ. 8, 22). Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι στὸ κατὰ Ἰωάννη κυριολεκτικὰ Πρωτό-κλητος εἶναι ὁ Φίλιππος καὶ ὄχι ὁ ἐπίσης ἔχων τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα Ἄνδρέας, ὁ ὁποῖος συνδέθηκε στὴν Παράδοση ἰδιαίτερα μὲ τὸ κατὰ Ἰωάννη (*Κατάλογος Μουρατόρι 3-5*)¹³. Ἡ ἰδιαίτερη κλήση τοῦ Φιλίππου σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ «πρωτεῖο» τοῦ Ἄνδρέα ἴσως στὸ κατὰ Ἰωάννη σχετίζεται καὶ μὲ τὴν μαθητεία στὸν Ἰησοῦ τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία δίκη Συμπερίληψης κατακλείει τὴν πρώτη ἐνότητα τῆς δημόσιας δράσης τοῦ Ἰησοῦ (12, 20-26)¹⁴. Συνεπῶς δὲν ἀποκλείεται οἱ δύο συγκεκριμένοι μαθητὲς νὰ προεικονίζουσαν τὴν προσέλευση καὶ ἄλλων προβάτων ἃ οὐκ ἔστι ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης (10, 16).

Σὲ κάθε περίπτωση στὸ κατὰ Ἰωάννη ἡ γεμάτη παρηγορία μαρτυρία (περὶ) τοῦ Ἰησοῦ, δηλ. ὁ λόγος/ἡ φωνὴ περὶ τοῦ Λόγου, στὴν ὁποία (μαρτυρία) θὰ δοθεῖ ἐξαιρετικὴ ἔμφαση στὰ ἐπόμενα κεφάλαια (5, 31-2. 8, 13-14), ὑποκαθιστᾷ τὴν κλήση τοῦ Ἰησοῦ καὶ ταυτόχρονα λειτουργεῖ ὡς γεννήτρια μαθητείας καὶ

κλησιαστικὸ Κείμενο) τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ ἔχει δεχθεῖ ποικίλες ἐριμνεῖες γι' αὐτὸ καὶ σὲ κάποια ἀσημαντα χειρόγραφα ἀντικαθίσταται μὲ τὸ *πρωτὸ* (b, e). Ὁ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον* 232, προτείνει τὸ *πρωτὸ* ἀπ' ὅλους: ἀπλούστατα ἡ λέξις δηλώνει ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἦταν ὁ πρῶτος μαθητὴς ἀλλὰ κάποιος ἄλλος. Θεωρῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποκλειστεῖ καὶ τὸ *πρωτός* τὸ ὁποῖο καταδεικνύει τὸ ζῆλο τῶν δύο πρώτων μαθητῶν γιὰ μετάδοσι τῆς μαρτυρίας.

12. Ἀντίθετος πρὸς αὐτὴν τὴν ἄποψη εἶναι ὁ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ ὁ.π., ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ συγκεκριμένου μαθητῆ ἀρχίζει σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Σχετικὰ μὲ τὴν ἀπόψιν περὶ τῆς ταυτοποίησης τοῦ συγκεκριμένου μαθητῆ βλ. ΤΖΕΡΠΟΣ Β., *Τὸ Ἰωάννειο Πρόβλημα. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς ἰωάννειας Γραμματείας*, Θεσσαλονίκη: Πουρναρᾶ 2009, 433 κέ. Ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ἐπισημαίνει τὰ ἐξῆς: *Τίνος οὖν ἔνεκεν καὶ τὸ τοῦ ἑτέρου οὐκ ἐγνώρισεν ὄνομα; Τινὲς φασὶ διὰ τὸ αὐτὸν εἶναι τὸν γράφοντα τὸν ἠκολουθηκότα· τινὲς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος οὐχὶ τῶν ἐπισήμων ἦν* (59.117).

13. Βλ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Τὸ Κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγέλιον* 236. ΦΕΙΔΑΣ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Α'*, Ἀθήναι 1997, 840-841.

14. Βλ. ΔΕΣΠΟΤΗΣ Σ., *Ἡ Κλήση τῶν Μαθητῶν καὶ ἡ Συνάντησι τῶν Ἑλλήνων στὸ Κατὰ Ἰωάννη, Ἀνθρώπινο Πρόσωπο καὶ Ἥθος στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἡ Κ.Δ. στὸν 21ο αἰ. Τόμ. Β'*, Βιβλικὲς Μελέτες στὴ Βιβλικὴ Ἠθική, Ἀθήνα: Ἄθως 2008, 373-387.

συνάμα άφορμή περαιτέρω μαρτυρίας¹⁵. Είναι χαρακτηριστική ή άλυσιδωτή αντίδραση στην άνακάλυψη του Μεσσία: 'Η διακήρυξη του Βαπτιστή κινητοποίησε τους δύο μαθητές. 'Εν συνεχεία ένας εξ αυτών, ό Άνδρέας, προσκαλεί τον Σίμωνα, ό όποιος και μετονομάζεται από τον 'Ιησοῦ σέ *Κηφᾶς* (= Πέτρος). 'Η πρόσ-κλήση είναι ή έξής: *εύρήκαμεν τον Μεσσίαν, [ό έστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός]* (1, 41). 'Η κλήση του 'Ιησοῦ στον Φίλιππο άκολουθεΐται από την πρόσ-κλήση του δευτέρου προς τó Ναθαναήλ, όπου για πρώτη φορά ό άκροατής άκούει την καταγωγή 'Εκείνου που έκπληρώνει και την Τορά (Νόμο) και τους Προφήτες: *όν έγραψεν Μωϋσῆς έν τῷ νόμῳ και οί Προφῆται εύρήκαμεν, 'Ιησοῦν υίόν του 'Ιωσήφ τον από Ναζαρέτ* (1, 45). Αὐτή ή άλυσίδα κορυφώνεται με τή διακήρυξη του «άγνώστου» (στά άλλα Εὐαγγέλια) Ναθαναήλ¹⁶, και όχι του Πέτρου, ότι ό Yeshua Ben Yosef, ό όποιος βρίσκεται ενώπιόν του και του άποκαλύπτει προσωπικές του στιγμές, δέν είναι άπλῶς ένας ραββίνος, αλλά ό *Υίός του Θεοῦ, ό Βασιλιάς του 'Ισραήλ* (Β' Βασ. 7, 14. Ψ. 2, 7. Σοφ. 3, 15 Ο'), έστω κι άν αυτοί οί τίτλοι μάλλον κατανοοῦνται «ϊουδαϊκά». Σημειωτέον ότι και στο κεφ. 4 ή άποκάλυψη τής προσωπικής κατάστασης τής Σαμαρ(ε)ίτισσας και ή διαβεβαίωση του 'Ιησοῦ προς αὐτή ότι αὐτός είναι ό Χριστός, ό όποιος ὑποκαθιστά τὰ άγια όρη και τó Ναό, προκαλοῦν τή *λαλιά* τής γυναικας συνοδεία έπερώτησης «*δεῦτε ἴδετε άνθρωπον ός εἶπεν μοι πάντα όσα έποίησα. μήτι οὔτος έστιν ό Χριστός;*» και την έξοδο όλόκληρου του χωριοῦ Συχάρ προς Αὐτόν: *έξήλθον εκ τής πόλεως και ήρχοντο προς αὐτόν.[...] τή τε γυναικι έλεγον ότι «οὔκέτι δια τήν σήν λαλιάν πιστεύομεν, αυτοί γάρ άκηκόαμεν και οἶδαμεν ότι οὔτος έστιν άληθῶς ό Σωτήρ του κόσμου»* (4, 29-30. 42).

Κινητοποιημένοι από την μαρτυρία του 'Ιωάννη στην ξερημο, οί δύο πρώτοι μαθητές¹⁷, άκολουθοῦν σιωπηλοί με σπουδή και αιδώ ('Ιωάννης Χρυσοστο-

15. 'Ηδη στον Πρόλογο ή μαρτυρία του 'Ιωάννη παρεμβάλλεται στα ποιητικά μέρη του ὕμνου. Σύμφωνα με τους STIEWE MARTIN/VOUGA FRANCOIS, *Das Fundament der Kirche im Dialog*, Tübingen und Basel: Francke 2003, 265 στον Πρόλογο εναλλάσσεται ως έξής ή ποιητική-συμβολική-μεταφορική άναφορά στο Λόγο με την πεξή άναφορά στην ιωάννεια μαρτυρία περι του Λόγου: Ποίηση I: 'Ο Λόγος του Θεοῦ έρχεται στον Κόσμο (1, 1-5). Πεξό κείμενο: 'Η μαρτυρία του 'Ιωάννη του Βαπτιστή (1, 6-8). Ποίηση II: 'Η ιστορία τής Σάρκωσης (1, 9-14). Πεξό κείμενο: 'Η μαρτυρία του 'Ιωάννη του Βαπτιστή (1, 15). Ποίηση III: 'Ο άποκαλύπτων είναι ό μονογενής Υίός/Θεός (1, 16-18).

16. 'Ο Ναθαναήλ (= Θεόδωρος) ταυτίζεται με τον Βαρθολομαίο (Βαρ-Θολμαί=γιός του Τολομαίου ή Πτολεμαίου). Βλ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, *Κατά 'Ιωάννην Εὐαγγέλιον* 80.

17. Πρβλ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Τό Κατά 'Ιωάννη Εὐαγγέλιο* 235: 'Ο ΒΟΙΣΜΑΔ παραλληλίζει τον ξα-

μος¹⁸) τὸν Ἀμνὸ ὡς Ποιμένα (ὄξύμωρο. πρβλ. Ἀποκ. 7, 14), χωρὶς, ὁμως, νὰ ἔχουν ἀκούσει οὔτε νὰ τοὺς καλεῖ κατ' ὄνομα (10, 3-4), οὔτε κἂν νὰ κηρύττει ὁ ἴδιος. Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ ἀντίδραση τοῦ Ἰησοῦ: *Στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· «τί ζητεῖτε;»* (1, 38). Ἐντυπωσιάζουν τὰ ἐξῆς στοιχεῖα: α) ἡ *στροφή* τοῦ περιπατοῦντος Ἰησοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἀνάλογη στροφή θὰ ἐπιτελέσει στὸν ἐπίλογο τοῦ Εὐαγγελίου, εὐρισκόμενη ὁμως στὸν κῆπο, ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ προκειμένου ἀντὶ τοῦ κηπουροῦ νὰ ἀναγνωρίσει τὸν Ἀναστάνα, τὸν ὁποῖο καὶ ἀποκαλεῖ (ὅπως καὶ οἱ μαθητὲς στὸν προκειμένο στίχο) *ραββουνί* (20, 16) καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἀγγίξει¹⁹. «Σκηνοθετικά» καὶ ἀφηγηματολογικὰ στὸ Ἰω., ἡ στροφή τοῦ Χριστοῦ, σημαίνει τὴν παρουσία στὸ Εὐαγγέλιο γιὰ πρώτη φορὰ τοῦ προσώπου Του (πρβλ. 1, 14) προτοῦ ἀκουστεῖ γιὰ πρώτη φορὰ ἡ φωνὴ Του. Ταυτόχρονα σηματοδοτεῖ μία ἀλλαγὴ-τομὴ στὴ ζωὴ Του, ἀφοῦ πλέον ἀπ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μέσῳ τῆς σχέσης *πρόσωπο πρὸς πρόσωπο* τὴν ὁποία δημιουργεῖ ὁ ἴδιος μὲ τοὺς δύο μαθητὲς *ξεκινᾷ ἡ δημόσια δράση* Του.

β) Ἐν συνέχειᾳ ὁ Ἰησοῦς θεᾶται αὐτοὺς ποὺ πρῶτοι τὸν ἀκολουθοῦν καὶ συνιστοῦν *τὴν ἀπαρχὴν τῶν μαθητῶν*. Ἡ στροφή σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν θέα τῶν ἀνθρώπων ἀνακαλεῖ τὸ Ψ. 79 (80. Μασ.), 15-16, ὅπου ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου ἀποκαλεῖται ἄμπελος, ὅπως συμβαίνει καὶ στὸ Ἰω. 15: *ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων ἐπίστρεψον δὴ ἐπιβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἰδὲ καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύ-*

φνικὸ ἔρωτα τῶν πρώτων μαθητῶν πρὸς τὸν Ἰησοῦ μὲ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ Σοφία ἀπὸ τοὺς ἐραστές της (Σοφ. Σολ. 6, 12) ἐνῶ ἄλλοι πρὸς τὴν ἀγάπη τῆς Σοφίας κατὰ τὴν Π.Δ. Στὸ Σοφ. Σολ. 6, 12 κε. εἶναι ὄντως ἀξιοσημείωτο ὅτι ἡ σχέση μὲ τὴ Σοφία ἀπαιτεῖ καὶ ἐργήγορη ὑπὸ τοῦ ἐραστῆ της ἀλλὰ καὶ ζήτησι αὐτοῦ ἀπὸ τὴν ἴδια, ὅπως δηλ. ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ στὴν ὑπὸ ἐξέτασι περικοπῇ: *ἡ λαμπρὰ καὶ ἀμάραντος ἐστὶν ἡ Σοφία καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπῶντων αὐτὴν καὶ εὐρίσκειται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτὴν* ¹³*φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι* ¹⁴*ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιᾷσει πάρεδρον γὰρ εὐρήσει τῶν πνλῶν αὐτοῦ* ¹⁵*τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως τελειότης καὶ ὁ ἀγρυπνήσας δι' αὐτὴν ταχέως ἀμέριμος ἔσται* ¹⁶*ὅτι τοὺς ἀξιούς αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ὑπαντᾷ αὐτοῖς.*

18. PG. 59.117: *Καὶ ὅρα τὴν σπουδὴν μετὰ αἰδοῦς γινομένην. Οὐδὲ γὰρ εὐθέως προσελθόντες ἐπηρώτησαν τὸν Ἰησοῦν ὑπὲρ ἀναγκαίων καὶ μεγίστων πραγμάτων, οὐδὲ δημοσία παρόντων ἀπάντων ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἴδια διαλεχθῆναι αὐτῷ ἐσπούδαζον. Ἦδεισαν γὰρ οὐ ταπεινοφροσύνης, ἀλλ' ἀληθείας ὄντα τοῦ διδασκάλου τὰ ρήματα.*

19. Σχετικὰ μὲ τὴν ἐρμηνεία τοῦ *Μὴ μοῦ ἄπτου* βλ. ΚΑΡΑΚΟΛΗΣ Χ., *Ἐρμηνευτικὲς Προσεγγίσεις. Ἀπαντήσεις σὲ ἀπορίες ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη*. Ἀθήνα: Ἀποστολικὴ Διακονία 2002, 85-95.

την και κατάρτισαι αὐτήν ἢν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Σου καὶ ἐπὶ υἰὸν ἀνθρώπου ὄν ἐκραταίωσας σεαυτῶ. Τὸ διάψαλμα καὶ ἡ ἐπωδός (ρεφραίν) αὐτοῦ του Ψαλμοῦ εἶναι: *Κύριε ὁ Θεός τῶν δυνάμεων ἐπιστρεψον ἡμᾶς καὶ ἐπίφανον τὸ Πρόσωπό Σου καὶ σωθησόμεθα* (στ. 4. 8. 15. 20). Ὅπως συμπεραίνεται καὶ ἀπὸ τὸν συγκεκριμένο Ψαλμὸ τὸ ρ. ἐπι-στρέφω ὅταν ἀναφέρεται στὸν Θεὸ δὲν σημαίνει μόνον τὴ «μεταβολή» τῆς στάσης Του πρὸς ἓνα ἀντικείμενο ἀλλὰ τὴ θεϊκὴ ἀποκάλυψη, ἡ ὁποία ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς Ἐξόδου συνεπάγεται τὴν προσωπικὴ προσοχή/φροντίδα καὶ τὴ σωτηρία/τὴν κραταίωση πού ἐπιδεικνύεται στὸν υἰὸ τοῦ ἀνθρώπου, μετὰ μάλιστα ἀπὸ μία περίοδο κρίσης-«ἐγκατάλειψης». Ὁ προαιώνιος Λόγος καὶ Θεὸς «στρέφεται» σαρκωμένος στοὺς βροτοὺς γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει αὐτὸ πού ζητοῦν. Εἰδικότερα τὸ ρῆμα *θεάομαι* (*θεῶμαι*), τὸ ὁποῖο συνδέεται ἡχητικὰ καὶ ἴσως καὶ ἐτυμολογικὰ μὲ τὸν ὄρο Θεός²⁰, στὴ συνέχεια τοῦ Ἰω. θὰ συνδεθεῖ ἐπίσης μὲ τὸ πλῆθος πού συρρέει σὲ Αὐτὸν ἀναγνωρίζοντάς Τον εἴτε ὡς Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, εἴτε ὡς μελλοντικὸ Βασιλέα. Στὴ Συχάρ τῆς Σαμάρειας πλησίον τῆς πηγῆς τοῦ Ἰακώβ μετὰ τὸ διάλογο μὲ τὴ Σαμαρ(ε)ίτισσα ὁ Ἰησοῦς παραβολικὰ ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: *οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐπιτετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμόν* (4, 35). Στὸ ὄρος πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος *ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει πρὸς Φίλιππον «πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι;»* (6, 5). Καὶ τὶς δύο φορὲς τὸ *θεάομαι*, ἐνῶ στὸν Πρόλογο ἔχει συσχετισθεῖ μὲ τὴν αὐτοψία τῆς δόξας τοῦ *Μονογενοῦς παρὰ Πατρός* (1, 14), ἔχει πλέον ὡς ἀντικείμενο ἀνθρώπους πού ἀκολουθοῦν τὸν Ἰησοῦ. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις ὁ Ἰησοῦς κινεῖται σὲ περιοχὲς «περιθωριακῆς» (ὅπως καὶ στὸ προκείμενο χωρίο, ὅπου ἡ σκηνὴ ἐντοπίζεται στὴν Ὑπεριορδανία) καὶ ἡ θεὰ Του συνεπάγεται *χορηγία-δωρεὰ* ἡ ὁποία συνδέεται εἴτε μεταφορικὰ εἴτε κυριολεκτικὰ μὲ τὸν ἄρτο²¹.

γ) Ἐπεται ἡ ἐρώτηση *τί ζητεῖτε*²². Στίς ἐπόμενες περιπτώσεις στὸ Ἰω. τὸ ζητεῖν συνδέεται μὲ τὸ *τίνα*. Κατὰ τὴ σύλληψή του στὸν κῆπο, ὁ ἴδιος (ὁ Ἰησοῦς)

20. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ.Δ., *Λεξικὸ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσας*, Ἀθήνα 1998, ad loc.

21. Στὸ 5, 6 καὶ 9, 1 ὁ Ἰησοῦς «βλέπει» τὸν παράλυτο καὶ τυφλό, ἐνῶ στὰ ἄλλα σημεῖα παρεμβάλλονται μεσίτες.

22. Ὁ Ἰωάννης σχολιάζει τὸ ἐρώτημα τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἐξῆς: *Ἐντεῦθεν παιδευόμεθα, ὅτι οὐ φθάνει τὰς βουλήσεις ἡμῶν ὁ Θεὸς ταῖς δωρεαῖς· ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς ἀρξώμεθα, ὅταν τὸ θέλειν πα-*

ἀπευθύνει πρὸς τὴ ρωμαϊκὴ σπεῖρα καὶ τοὺς ὑπηρέτες τῶν Φαρισαίων τὸ ἐρώτημα *τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον* (18, 7-8). Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπάντησις *Ἐγὼ εἶμι* ποὺ παραπέμπει στὸ ἀκοινώνητο τετραγράμματο ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὸ Σινά (*ἐγὼ εἶμαι ὁ Γιαχβέ* Ἠσ. 42, 9. 45, 21. Ἐξ. 3, 14. Ἰω. 8, 24) καὶ προκαλεῖ τὴν πτώση τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπίσης στὸν κῆπο ρωτᾷ τὴ Μαγδαληνὴ: *Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς;* Ἀκολουθεῖ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ἀναστάσιου. Ἐν προκειμένῳ ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος ἐν συνέχειᾳ (στὶς περιπτώσεις τοῦ Σίμωνα υἱοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ναθαναήλ) θὰ ἀποδείξει ὅτι γνωρίζει προσωπικὰ δεδομένα τῶν μελλοντικῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ὄντας πανταχοῦ παρῶν (πρβλ. 2, 24-25), χρησιμοποιοῖ τὸ *τί ζητεῖτε*, οἱ ἴδιοι ἀκόμη δὲν γνωρίζουν ἐπακριβῶς τί ζητοῦν κοντὰ στὸν Ἰησοῦ.

Αὐτὸ συμπεραίνεται ἀπὸ τὸ ἐρώτημα μὲ τὸ ὁποῖο ἀπαντοῦν οἱ μαθητές: *ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευσόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις;*²³ Ὅπως συνάγεται καὶ ἀπὸ τὴν προσφώνηση *ῥαββί*, οἱ ἴδιοι καταρχὰς δὲν ἀναζητοῦν κοντὰ Του τόσο τὸ Πρόσωπο, τὸν Μεσσία, ἀλλὰ μία ἐναλλακτικὴ ἐρμηνεῖα τῆς Τορά. Ὑποθέτουν ὅτι διαθέτει ἓνα μόνιμο χῶρο, ὅπου ἀπλῶς ὅπως καὶ οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἰσραὴλ ἐρμηνεύει τίς Γραφές. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἐκπλήσσει καθὼς ἀκροάσθηκαν «ὑψηλές» χριστολογικὲς διακηρύξεις τοῦ τέως δασκάλου τους. Μόνον μετὰ τὴν προσωπικὴ σχέση μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ τὴ διανυκτέρευση στὴν οἰκία μαζί Του θὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι Αὐτός, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Ἄνδρέας στὸν ἀδελφό του, εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς καὶ μὲ τὸν Σίμωνα (στὸν ὁποῖο ἀποκαλύπτει τὸ

ῥάσχομεν, τότε καὶ αὐτὸς πολλὰς δίδωσιν ἡμῖν τῆς σωτηρίας τὰς ἀφορμὰς. Τί ζητεῖτε; Τί τοῦτο; ὁ εἰδὼς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν ἐμβατεῦων, οὗτος ἐρωτᾷ; Ἄλλ' οὐχ ἵνα μάθῃ (πὼς γάρ;), ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς ἐρωτήσεως μᾶλλον αὐτοὺς οἰκειώσῃται, καὶ πλείονος μεταδῶ τῆς παρῴσιας, καὶ δεῖξῃ τῆς ἀκροάσεως ὄντας ἀξίους. Εἰκὸς γάρ ἦν ἐρυθριᾶν καὶ δεδοικέναι, ἅτε ἀγνώπας ὄντας, καὶ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου μαρτυροῦντος ἀκηκοτάς. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα λύων, τὴν αἰδῶ, τὸν φόβον, ἐρωτᾷ, καὶ οὐκ εἶασε σιγὴ μέχρι τῆς οἰκίας ἐλθεῖν· καίτοι τὸ αὐτὸ ἂν ἐγένετο, καὶ εἰ μὴ ἠρώτησε. Παρέμειναν γάρ ἂν ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, καὶ κατὰ πόδας βαδίζοντες ἐπέστησαν τῇ οἰκίᾳ. Τίνος οὖν ἔνεκεν ἐρωτᾷ; Τοῦτο ὅπερ εἶπον κατασκευάζων, καταπραΰνων τε αὐτοῖς τὸν λογισμὸν ἐρυθριῶντα, ἔτι καὶ ἀγωνιῶντα, καὶ παρέχων θαρρόειν. Οὐ διὰ τῆς ἀκολουθήσεως δὲ μόνον τὸν πόθον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἐφανέρωσαν (59.117-118).

23. *Οὐκ εἶπον· «Δίδαξον ἡμᾶς περὶ δογμάτων ἢ τίνος ἑτέρου τῶν ἀναγκαίων»· ἀλλὰ τί; «Ποῦ μένεις;» Μετὰ γὰρ ἡσυχίας, ὅπερ ἔμπροσθεν ἔφην, καὶ εἰπεῖν τι πρὸς αὐτόν, καὶ ἀκοῦσαί τι παρ' αὐτοῦ, καὶ μαθεῖν ἤθελον. Διόπερ οὐδὲ ἀνεβάλοντο, οὐδὲ εἶπον· «Ἐξομεν πάντως αὔριον, καὶ ἀκουσόμεθα διαλεγόμενου σου δημοσίᾳ»· ἀλλὰ τὴν πολλὴν σπουδὴν ἣν εἶχον περὶ τὴν ἀκρόασιν ἐπιδείκνυνται, τῷ μηδὲ ὑπὸ τῆς ὥρας ἀποτραπῆναι (59.117-118).*

ὄνομά του *ἐμβλέψας αὐτῷ*) ἀλλὰ καὶ ἀργότερα μὲ τὸ Ναθαναήλ (τὸν ὁποῖο καὶ προσωπικὰ εἶδε στὴ «σκιά» τῆς συνκῆς σὲ στιγμὴ προφανῶς ἀνάπαυσης ἢ μελέτης τῆς Τορᾶ) σφυρηλατεῖ δεσμούς μὲ κάθε μαθητὴ Του ξεχωριστά. Προφανῶς ἀνιχνεύει στὴν καρδιὰ τῶν συγκεκριμένων σπέρματα ἀληθινῆς πίστεως ἄνευ δόλου σὲ ἀντίθεση μὲ ὅ,τι θὰ συμβεῖ στὴν Ἁγία Πόλη: *Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ Πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ* (2, 23-25).

Σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς μαθητές, οἱ ἀκροατὲς τοῦ Εὐαγγελίου, χάριν τῶν ὁποίων ἐρμηνεύονται ἀραμαϊκῆς φράσεις ὅπως Μεσσίας ἢ Κηφᾶς (1, 41-42), μέχρι αὐτὸ τὸ σημεῖο ἔχουν μία κάθετη θεώρηση τῆς προέλευσης/προοδου τοῦ Ἰησοῦ. Ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἐνότητα ἔχει δημιουργηθεῖ ἡ αἴσθησις ὅτι ἡ κατοικία Του εἶναι ἄνω - στὸν οὐρανό, στὸν κόλπο τοῦ Πατρὸς ὅπου διαρκῶς βρίσκεται, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴ Σοφία στὴν ἀντίστοιχη γραμματεία (1, 18. [3, 13]²⁴. Σοφ. Σολ. 9, 4). Σημειωτέον ὅτι δὲν ἔχει προηγηθεῖ στὸ Ἰω. καμμία ἀναφορὰ στὸν τόπο τῆς κατ' ἀνθρώπον προέλευσης/καταγωγῆς Του. Ἀπὸ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν χωρίο διαπιστώνεται καταρχὰς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει τόπο μόνιμης κατοικίας, ὁ ὁποῖος ὁμως δὲν ἐντοπίζεται ἐπακριβῶς, σὲ ἀντίθεση μὲ ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὸ χωρὸ δράσης τοῦ Βαπτιστῆ. Μᾶλλον ἐννοεῖται ὅτι βρίσκεται πλησίον αὐτοῦ (τοῦ χώρου δράσης τοῦ Ἰωάννη) καὶ ὄχι στὴ Γαλιλαία. Σημειωτέον ὅτι στὴν ὑποτιθέμενη ἀρχαιότατη Πηγὴ τῶν Λογίων (Q), ὅπου ὁ Ἰησοῦς σχετίζεται μὲ τὴ Σοφία (Λκ. 10, 21-22//Μτ. 11, 25-27), στὸ ἐρώτημα ἐνὸς ὑποψήφιου μαθητῆ *ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ*, Ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: *αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει* (Λκ. 9, 57-8 = Μτ. 8, 20. Q). Μὲ τὴ φανέρωση τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔχει μόνιμη κατοικία ὁ συγγραφέας τοῦ κατὰ Ἰωάννην²⁵. θέλει νὰ φανερώσει ὅτι ὁ Λόγος ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ μὲ ἓνα τρόπο μόνιμο καὶ πραγματικό. Δὲν ἦλθε φαινομενικὰ οὔτε πρόσκαιρα,

24. Τὸ ὅ *ἦν ἐν τῷ οὐρανῷ* τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κειμένου δὲν ἀπαντᾷ στοὺς ἀρχαιότερους κώδικες Σιναϊτικὸ καὶ Βατικανό.

25. Σύμφωνα μὲ τὸν ΑΓΟΥΡΙΑΝ, (*Τὸ Κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγέλιο*, 232), ἡ ἀσάφεια σχετικὰ μὲ τὸν ἀκριβῆ τόπο κατοικίας ποὺ ἐντοπιζόταν στὴν περιφέρεια δράσης τοῦ Βαπτιστῆ, ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ συγγραφέας ἐπιδιώκει νὰ μᾶς πεί ὅτι δὲν εἶναι μαθητῆς του.

ὅπως πιστευόταν αναφορικά με τὴ Σοφία-Τορά (Α' Ἐνώχ 42, 1. πρβλ. Σοφ. Σιράχ 24, 7). Ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὶς ἰωάννεις Καθολικὲς Ἐπιστολές (Α' Ἰω. 4, 2. 15. 5, 1), στὴν ἰωάννεια Κοινότητα ἀντιμετωπίζονται κάποιοι ποὺ διέκριναν τὸν ἱστορικὸ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν σωτῆρα Χριστὸ ποὺ ἐγκατοίκησε σὲ Αὐτόν (τὸν Ἰησοῦ) διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸν ἐγκατέλειψε κατὰ τὴ Σταύρωση, ὅταν παρέδωσε τὸ Πνεῦμα (Ἰω. 19, 30)²⁶. Γι' αὐτὸ καὶ ἐν συνέχεια τὸ κατὰ Ἰωάννην τονίζει ὅτι οἱ μαθητὲς ἔμειναν σὲ αὐτὸν ὀλόκληρη τὴν ἡμέρα (ἐννοεῖται προφανῶς κατεξοχῆν ἢ διανυκτέρευση), γεγονός ποὺ παράλληλα (ὅπως ἤδη προσημειώσαμε) προδίδει τὴν οἰκειότητα ποὺ σφυρηλατεῖται μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν δύο μαθητῶν. Πρόκειται γιὰ τὴν μέρα ποὺ τελειοποιεῖται ἡ μυστικὴ γέννηση τῶν μαθητῶν, ἢ ὁποῖα ὅμως θὰ συμπληρωθεῖ μετὰ τὴν ἐμφύσηση τοῦ Πνεύματος μετὰ τὴν Ἀνάσταση πάλι σὲ κλειστὸ χῶρο: *εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὁ Ἰησοῦς] πάλιν· «Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς». καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἃν τινῶν ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς, ἃν τινῶν κρατῆτε κεκράτηνται» (20, 21-23).*

Σ' ἓνα δευτέρου ἐπίπεδο καὶ οἱ μαθητὲς ἀλλὰ καὶ οἱ ἀκροατὲς τοῦ κατὰ Ἰωάννην θὰ συνειδητοποιήσουν στὴν πορεία τοῦ *Εὐαγγελίου* ὅτι τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς κατοικίας τοῦ Ἰησοῦ ἢ μᾶλλον τῆς συγκατοίκησης μαζί Του δὲν ικανοποιεῖται ἀπόλυτα μετὰ τὴν ὀριζόντια προοπτικὴ τῆς ἐπίγειας συνύπαρξης μαζί Του σὲ ἓνα κατάλυμα ἀλλὰ κάθετα μετὰ τὴν συμπόρευση στὶς αἰώνιες μονές ὅπου Ἐκεῖνος θὰ ὑψωθεῖ προκειμένου νὰ ἐλκύσει εἰς τὸν ἑαυτὸν Του αὐτοὺς ποὺ στοὺς ἀποχαιρετιστήριους λόγους ἀποκαλεῖ πλέον *φίλους*. Στὸ β' μέρος τοῦ *Εὐαγγελίου*, ὅπου ὁ Ἰησοῦς μένει μόνος μαζί με τοὺς μαθητὲς Του (ὅπως καὶ στὴν εἰσαγωγικὴ ὑπὸ ἐξέταση περικοπή) ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ καταγράφονται οἱ διάλογοι μαζί τους, ἀκούγεται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα τοῦ Σίμωνα Πέτρου: *«Κύριε, ποῦ ὑπάγεις;» ἀπεκρίθη [αὐτῷ] Ἰησοῦς· «ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαι μοὶ νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον» (13, 36). «ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοῖναι πολλὰ εἰσίν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἃν ὑμῖν ὅτι πορευόμεθα ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμφομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμναυτὸν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε» (14, 2-3). Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· «Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι;»*

26. THEOBALD M., Der Streit um Jesus als Testfall des Glaubens. Christologie im ersten Johannesbrief, *BiKi* 53 (1998) 183-189.

Λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς· «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα εἰ μὴ δι' Ἐμοῦ» (14, 5-6). Παραδόξως, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἐν συνεχείᾳ τονίζει, δὲν εἶναι μόνον οἱ μαθητὲς ποὺ θὰ κατοικήσουν ἄνω, στίς μονὲς ποὺ θὰ τοὺς ἐτοιμάσει ὁ ἴδιος. Ταυτόχρονα θὰ ἀποτελέσουν καὶ ἐκεῖνοι ἐπίγειο τόπο κατοικίας Αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατέρα: ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐὰν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα (14, 23)²⁷.

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ μὲ τὴν συνυπαρξὴ τῶν δύο πρώτων μαθητῶν μὲ τὸν Ἰησοῦ τὴν πρώτη μέρα γνωριμίας μαζί Του ἀποτυπώνεται ἡ στιγμή τῆς ἀναγέννησής τους οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ Θεοῦ (1, 13) καὶ προεικονίζεται ἡ αἰώνια προοπτικὴ τῆς συγκατοικησις-κοινωνίας στὸν χῶρο ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχεται, γι' αὐτὸ ἐπισημαίνεται καὶ ἡ ἀκριβὴς ὥρα: ἦν ὡς δεκάτη = 16:00²⁸. Στὸ Ἰω. σημειώνεται ἐπίσης ἡ ἀκριβὴς ὥρα τῆς συνάντησης τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὴν ἀκάθαρτη Σαμαρ(ε)ίτισσα, ἡ ὁποία γίνεται παρὰ τῷ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ (4, 5), ὑπενθυμίζει τὶς συναντήσεις τῶν Πατριαρχῶν μὲ τὶς μέλλουσες συζύγους τους (Γεν. 24, 13, 29, 1-11. Ἐξ. 2, 15-16) καὶ συνιστᾷ ταυτόχρονα ἀπαρχὴ τῆς μεταστροφῆς ὁλόκληρου τοῦ ἀκάθартου (γιὰ τοὺς Ἰουδαίους) λαοῦ τῆς Συχάρ: ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιакῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη (4, 6). Σημειώνεται ἐπίσης μὲ ἔμφαση ἡ ὥρα τῆς τελικῆς ἀποστροφῆς (τοῦ τελικοῦ διαζυγίου) τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸν Ἰησοῦ τὸν ὁποῖο καὶ καταδικάζουν σὲ σταυρικὸ θάνατο: ἦν δὲ Παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. Καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις: «Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν». ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι: «ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν». Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος: «τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω;» Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς: «οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα» (19, 14-15).

27. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ, Ἐρμηνεῖα 98.

28. Ὁ συγκεκριμένος ὑπολογισμὸς εἶναι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὅπως συνηθίζεται. Φυσικά, ὅπως ἐπισημαίνει καὶ ὁ ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ (Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, 76) δὲν ἦταν ἄγνωστος στὴ ρωμαϊκὴ Ἀγορὰ καὶ ὁ ὑπολογισμὸς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεσονυκτίου. Σύμφωνα μὲ τὸν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ: Καὶ γὰρ ἔτυχε λοιπὸν πρὸς δυσμὰς ὁ ἥλιος ὄν. «Ὥρα γὰρ ἦν ὡς δεκάτη», φησί. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς οὐ λέγει τὰ σημεῖα τῆς οἰκίας, οὐδὲ τὸν τόπον, ἀλλ' ἐπισπᾷται πλέον αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀκολούθησιν, δεικνὺς ὅτι αὐτοὺς ἀπεδέξατο. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ αὐτὸς τοιοῦτόν τι εἶπεν· ἀκαιρον ἐστὶν εἰς οἰκίαν νῦν ὑμᾶς εἰσελθεῖν, ἀκούσεσθε αἴριον εἶ τι βούλεσθε, ἀναχωρήσατε (59.117).

Φυσικά ἡ ἐπισήμανση τῆς ὥρας, πού ὑπῆρξε κρίσιμη καὶ ἀποφασιστικὴ γιὰ ὀλόκληρη τὴ μετέπειτα ζωὴ²⁹, καταρχὰς ἐπιβεβαιώνει ὅτι τὸ γεγονός τῆς συνάντησης ἐπιτελεῖται ἐντὸς συγκεκριμένου τόπου καὶ χρόνου, γι' αὐτὸ καὶ δὲν εἶναι οἱ ἴδιες οἱ ὥρες τῆς μεταστροφῆς ἢ ἀποστροφῆς πρὸς τὸν Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύεται φιλόξενος γιὰ ὅσους τὸν ἀκολουθοῦν. Ταυτόχρονα, ὅμως, στὸν ἐγκρατὴ τῶν Γραφῶν ἀκροατὴ ἀνακαλεῖται ἓνα ἐπιπλέον γεγονός, τὸ ὁποῖο διαδραματίστηκε τὸ δειλινό. Πρόκειται γιὰ τὴν ἀπόκρυψη-ἀποστασιοποίηση τοῦ ἀρχέγονου ἀνθρώπου, τοῦ Ἀδάμ, ἐνώπιόν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μετὰ τὴν πώση πού συνέβη διὰ τῆς κατασυκοφάντησης τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ διαβόλου: *καὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν Κυρίου τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ Παραδείσῳ τὸ δειλινὸν καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδάμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. καὶ ἐκάλεσεν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ καὶ εἶπεν αὐτῷ: «Ἀδάμ ποῦ εἶ;»* (Γεν. 3, 8-9). Στὴν ὑπὸ ἐξέταση περικοπή ὁ ἴδιος ὁ «κρυμμένος» ἄνθρωπος, εὐρισκόμενος στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη (καὶ ὄχι στὸν κήπο τῆς Ἐδέμ, πρὸς τὸν ὁποῖο εἶναι προσανατολισμένο τὸ κατὰ Ἰωάννην) καὶ ἀναζητώντας τὴ σωτηρία ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ στοῦ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννη, ἐρωτᾷ τὸν Ἰησοῦ «ποῦ μένει». Ἔτσι μετὰ καὶ τὴν ἔλευση τοῦ Πνεύματος ὡς περιστερᾶς ἀποκαθίσταται ἡ διασπασθεῖσα σχέση τοῦ βροτοῦ μὲ τὴν αὐθεντικὴν Εἰκόνα του. Ἔχει βεβαίως προηγηθεῖ ἡ ἔξοδος τοῦ Λόγου ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴν ἔρημο τῆς Ὑπεριορδανίας ἀλλὰ καὶ ἡ ἔξοδος τῶν μαθητῶν στοῦ ἴδιο σημεῖο καταρχὰς πρὸς τὸν Ἰωάννη (ὁ ὁποῖος παρότι γιὸς πρεσβυτέρου ἐπίσης ἔχει στρέψει τὰ νῶτα του στὴν Ἱερουσαλήμ) καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι στοῦ «πνευματικό» Εὐαγγέλιο ἡ συγκεκριμένη ὑπὸ ἐξέταση περικοπή τῆς ἀκολουθίας τῶν πρώτων μαθητῶν ὑποκαθιστᾷ τοὺς συνοπτικούς Πειρασμούς τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐπίσης στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη (Μκ. 1, 12-13. Μτ. 4, 1-11//Λκ. 4, 1-13).

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω καθίσταται σαφές ὅτι καὶ ἡ πρόσκληση *ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε*, ὅπως καὶ ἀρκετὲς ἄλλες φράσεις στοῦ κατὰ Ἰωάννην (πρβλ. *κατέλαβεν* 1, 5. *ὁ αἶρων* 1, 29. *ἄνωθεν* 3, 3), δὲν εἶναι μονοσήμαντη. Δὲν ἀφορᾷ δηλ. μόνον στὸν τόπο τῆς κατοικίας τοῦ Ἰησοῦ στὴ γῆ, γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ὁ Ἰωάννης χρησιμοποιεῖ διαρκῆ ἐνεστώτα. Σχετίζεται μὲ τὴν καθολικὴν ἐμπειρία τοῦ Ἰησοῦ ὄχι ὡς ραββίνου (ὅπως σ' αὐτὸ τὸ πρώιμο στάδιο τὸν ἀποκαλοῦν) ἀλλὰ ὡς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου καὶ τὴ βίωση τῆς κατεξοχὴν ὥρας τῆς ὕψωσης,

29. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ, ὁ.π.

τῆς σταυραναστάσιμης πορείας Του, στὸν οὐρανό. Ἦδη στὴν κατακλειδα αὐτῆς τῆς ἐνότητος, ὅπου περιγράφεται ἡ πρώτη συνάντηση τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοὺς μαθητῆς Του (ποὺ δὲν «περιγράφονται» ὡς Δώδεκα προκειμένου ἴσως νὰ ἐκληφθοῦν ὡς ἀπαρχὴ ὄλων ὄσων θελήσουν νὰ συνυπάρξουν μαζί Του), ὁ Ναθαναήλ, ὁ ὁποῖος ὑπακούει ἀμέσως μετὰ στὴν ἴδια πρόσκληση τοῦ Φιλίππου *ἔρχου καὶ ἴδε* (1, 46), καὶ οἱ ἄλλοι μαθητῆς ἀκοῦνε ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ τὴν πρώτη γεμάτη αὐθεντία φράση Του, ἡ ὁποία εἰσάγεται μετὰ τὴ χαρακτηριστικὴ διπλὴ ἐπανάληψη *Ἀμὴν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν* (σὲ πληθυντικό). Ἀναφέρεται σ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ὁ «ἄγνωστος» Ναθαναήλ, ὡς ἀληθινὸς ὄρων τὸν Θεὸν Ἰσραηλίτης (καὶ ὄχι Ἰουδαῖος), καὶ μάλιστα ἄδολος (σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸν Ἰακώβ. Γέν. 27) ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ μαθητῆς πρόκειται νὰ δοῦν κοντὰ Του:

1, 50 *Ἔτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδον σε ὑποκάτω τῆς συκῆς³⁰ πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψη!*

1, 51³¹ *Καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγόμενον³² καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου³³*

Σὲ αὐτὸ τὸ χωρίο παραδόξως ὁ Ἰησοῦς, ποὺ θὰ ἀντικρίσει ὁ ἄδολος Ναθαναήλ καὶ οἱ λοιποὶ μαθητῆς ἐρχόμενοι κοντὰ Του καὶ ἐπονομάζεται γιὰ πρώτη φορὰ στὸ κατὰ Ἰωάννην Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, συνιστᾷ τὴν κλίμακα τοῦ νυκτερινοῦ ὁράματος τοῦ «μετανάστη» πατριάρχη Ἰακώβ, μέσω τῆς ὁποίας γεφυρώνεται τὸ χάσμα μετὰξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ γιὰ ὄσους ἀποφασίζουν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴ γῆ καὶ τὸν οἶκο τοῦ πατρὸς τους. Ταυτόχρονα ὡς ἡ πραγματικὴ Βασιλεὺς

30. Ἀπὸ τὸν ΑΓΟΥΡΙΑΔΗ, *Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο* 230, ὁ Ναθαναήλ κάτω ἀπὸ τὴ συκιά δὲν διάβαζε τὴν Π.Δ. οὔτε προσευχόταν, ὅπως ὑποστήριξαν κάποιοι ἐρμηνευτῆς ἀλλὰ τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ πολιτικὸ θέμα τῆς χώρας του καὶ ἡ σωστὴ λύση του, γι' αὐτὸ καὶ ὁ τίτλος βασιλεὺς τῶν Ἰσραήλ. Ὁ Ναθαναήλ εἶναι ἄδολος, δηλ. ὅπως τὸν ἤθελε ἡ Π.Δ., ὁ ὁποῖος εἶναι αὐτὸ ποὺ λέει καὶ ὄχι ἄλλο νὰ λέει καὶ ἄλλο νὰ κάνει.

31. Ὁ ΑΓΟΥΡΙΑΔΗΣ (Τὸ ΚΑΤΑ ἸΩΑΝΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ, 230-1) μεταφέρει καὶ ἀσπάζεται τελικὰ τὴν ἄποψη τοῦ BROWN, ὅτι ὁ συγκεκριμένος στίχος ἔχει μεταφερθεῖ ἀπὸ ἄλλη συνάφεια ἀπὸ τὸν τελικὸ Ἀναθεωρητὴ, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν ἄλλου ἀγγελοφάνειες κατὰ τὴν ἰωάννεια ἀφήγηση τῆς δράσης τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς ἀκριβῆς παράλληλο βρῖσκει τὸ Mt. 26, 34. Τὸ σῶμα τοῦ Ἰακώβ κεῖται ἐπὶ τῆς γῆς ἐνῶ ὁ ἀληθινὸς ἐαυτὸς του εἶναι στὸν οὐρανό, καὶ οἱ ἀγγελοὶ ταξιδεύουν μετὰξὺ τῶν δύο. Σύμφωνα μετὰ τὸν ΑΓΟΥΡΙΑΔΗ, ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸ στ. αὐτὸ ἀναφέρεται στὰ Σημεῖα καὶ στὰ ἔργα κατὰ τὴ δημόσια δράση Του.

32. Πρβλ. Ἰεζ. 1, 1. Πρ. 7, 56. 10, 11. Ἀπ. 4, 1, 11, 19.

33. Πρβλ. Γέν. 28, 12. Ἰω. 4, 12.

είναι ἡ Πύλη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ὁ Οἶκος (ὁ τόπος λατρείας) τοῦ Θεοῦ εὐρισκόμενος καὶ ἄνω καὶ κάτω. Ἀκολουθεῖ τὸ θαῦμα τῆς Κανᾶ, ὅπου ὁ Ἰησοῦς φανερώσει τὴ δόξα Του μέσῳ ἑνὸς σημείου πὺν ὑποδηλώνει ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ Δημιουργὸς ἄρα καὶ ἀνακαινιστὴς τοῦ Σύμπαντος καὶ (β) ὁ ἰδρυτὴς μίας καινῆς Διαθήκης/σχέσης, ἡ ὁποία ἐγκαινιάζει τὰ Ἔσχατα: *Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανερώσεν τὴν δόξαν (kabod) αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ (2, 11). Ἐνῶ τὸ ἔρχου καὶ ἴκου³⁴* ἀποτελοῦσε συνήθη φράση (μῶττο) πὺν ἀφοροῦσε στὴ φοίτηση τῆς Τορᾶ/τοῦ πατρῶου Νόμου τοῦ Μωυσέως καὶ μάλιστα τῆς Χαλαχὰ παρὰ τοὺς πόδας ἑνὸς διάσημου ραββίνου, τὸ *ἔρχου καὶ ἴδε* καὶ στὴν περίπτωση τῆς ἀπάντησης τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς μαθητὲς Του καὶ τοῦ μαθητῆ πρὸς τὸν φίλο του ἀφορᾶ στὴν ἀποκάλυψη τῆς σαρκωμένης Σοφίας/Τορᾶ ὡς Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου (ὃν ἐγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ Νόμῳ καὶ οἱ Προφῆται εὐρόηκαμεν). Ὅπως ἡ Σοφία κερνᾶ τὸν οἶνο της στοὺς φιλοῦντας αὐτὴν καὶ ἡ μελέτη τοῦ Νόμου εὐφραίνει τὴν καρδιὰ παρόμοια μὲ κρασί (Σοφ. Σολ. 9, 2), ἔτσι λειτουργεῖ ἡ παρουσία τοῦ Ἰησοῦ στὴ μὲν Γαλιλαία ὡς παράγων εὐφροσύνης καὶ τελείωσης τῆς γαμήλιας εὐφροσύνης καὶ σχέσης, ἐνῶ στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ δὴ τὸ Ναὸ ὡς συντελεστής ἀνατροπῆς τῆς θρησκείας πὺν ἀναφέρεται σὲ αὐτὴν.

Στὴ συνέχεια τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἡ πρόσκληση *ἔρχου καὶ ἴδε* θὰ ἀκουστεῖ μετὰ τὴν τελευταία στὸ Εὐαγγέλιο μνεῖα τοῦ ἰωάννειου βαπτίσματος (10, 40-41) ἐπίσης στὴ Βηθανία (αὐτὴ τὴ φορὰ πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ) ἀπὸ τῆς Μαρίας πρὸς τὸν Ἰησοῦ προκειμένου Αὐτὸς, ὁκτῶ ἡμέρες μετὰ τὴν ἀνακοίνωση τῆς ἀσθένειας τοῦ Λάζαρου, ἐμβριμώμενος στὸ Πνεῦμα νὰ ἀντικρίσει τὸν τάφο, τὸν Ἄδη, στὸν ὁποῖο ἔχει κατέβει ὁ φίλος Του ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύση γενικότερα³⁵: *καὶ εἶπεν «ποῦ τεθείκατε αὐτόν;» λέγουσιν αὐτῷ· «Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε».* Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς (11, 34-35). Στὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου ὁκτῶ ἡμέρες μετὰ τὴν Ἀνάστασή Του ἀπὸ τὸν Ἄδη στὸν κλειστὸ χῶρο τῆς Ἱερουσαλήμ ὅπου βρίσκονται οἱ μαθητὲς, στὸν δύσπιστο Θωμᾶ, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ ἔρευνα ἔχει κραυγάσει τὴν ὑψηλότερη χριστολογικὴ Ὁμολογία ὁ *Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου*, ὁ Ἀναστημένος Κύριος θὰ ἀπευθύνει τὴν τελευταία φράση Του πὺν ἀκούγεται στὸ Ἰω.: *ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκας; Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες* (20, 28-29).

34. Βλ. σχετικὰ στὸν KEENER, *The Gospel of John*, 471-2. Καὶ ἡ Σοφία προσκαλεῖ στὰ Παρ. 8, 5, 9,5: *ἔλθατε φάγετε τῶν ἐμῶν ἄρτων καὶ πίετε οἶνον ὃν ἐκέρασα ὑμῖν* Σοφ. Σόλ. 6, 12-14.

35. 11, 34: *καὶ εἶπεν «ποῦ τεθείκατε αὐτόν;» λέγουσιν αὐτῷ· «Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε».*

Ἄπ' αὐτὸ τὸ τελευταῖο κυριακὸ λόγιο ὁ ἀκροατὴς κατὰ τὴν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου ἐπιβεβαιώνεται ὅτι τὸ πρῶτο λόγιο τοῦ Λόγου, ἡ πρόσκληση *ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε*, δὲ συνδέεται ἀποκλειστικὰ μὲ τὸν τόπο κατοικίας Του καὶ τὴν ἐφήμερη συνύπαρξη μαζί Του ἢ τὴν ἀνίχνευση μέσῳ τῶν αἰσθήσεων τοῦ μεγαλείου Του (πρβλ. Α΄ Ἰω. 1, 1) ἀλλὰ ἀφορᾷ συνολικὰ στὴν διὰ τῆς πίστεως/ἐμπιστοσύνης ἀνακάλυψη τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ ὡς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρα τοῦ Κόσμου. Ἀφηγηματολογικὰ συνεπῶς τὸ *ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε* σχετίζεται μὲ τὴ διαδρομὴ ὁλόκληρου τοῦ Εὐαγγελίου³⁶, τὸ ὁποῖο ἔπεται καὶ μέσῳ τῆς πλοκῆς τῶν «σημείων» του κατακλείεται μὲ τὴ φράση, ἡ ὁποία ἱκανοποιεῖ ἀπόλυτα τὸ *τί/τίνα ζητεῖτε* τοῦ ἀκροατῆ οἰασθήποτε ἐποχῆς: *ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύ[σ]ητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζῶν ἔχητε ἐν τῷ Ὄνόματι Αὐτοῦ* (Ἰω. 20, 31).

Ἐκτὸς τῆς σημασίας τῆς συγκεκριμένης πρόσκλησης, ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς περικοπῆς ὅπου ἐντάσσεται συμπεραίνονται ἐπιπλέον τὰ ἑξῆς:

1. Σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς Συνοπτικούς, ὅπου ὁ Ἰησοῦς καλεῖ τοὺς μαθητὲς *ὀπίσω* Του καὶ τοὺς ἐγκαθιστᾷ στὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα³⁷, στὸ κατὰ Ἰωάννην οἱ δύο πρῶτοι μαθητὲς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐγκαταλείπουν τὸν πρῶτο τους δάσκαλο, πὺν λειτουργεῖ προδρομικὰ, καὶ ἀκολουθοῦν τὸν Ἰ. Χριστό. Μᾶλλον ὁ συγγραφέας τοῦ κατὰ Ἰωάννην θέλει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ νὰ τονίσει τὴν ἐλεύθερη ἐπιλογή/ ἐκλογή τῶν μαθητῶν. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε τονίζεται καὶ στὸν Πρόλογο: *ὅσοι δὲ ἔλαβον* (σὲ ἐνεργητικὴ φωνή) *Αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ* (1, 12). Βέβαια στὴν περίπτωση τοῦ Φιλίππου ἀκούγεται ἡ «κλασικὴ» κλήση τοῦ Ἰησοῦ *Ἀκολουθεῖ* (1, 43). Συνεπῶς στὸ κατὰ Ἰωάννην ὡς «πρωτόκλητος» πρέπει νὰ χαρακτηριστεῖ ὁ συγκεκριμένος μαθητὴς, ὁ ὁποῖος ἐπίσης (ὅπως καὶ ὁ πρῶτος ἀκόλουθός Του Ἀνδρέας) ἔχει ἑλληνικὸ ὄνομα καὶ κατάγεται ἀπὸ τὰ «ὄρια» τῆς Ἰουδαίας

36. Στὴν πορεία τοῦ Εὐαγγελίου μέχρι τὴν παράλληλη τελικὴ ἐμφάνιση τῆς Μαгдаληνῆς καὶ τοῦ Θωμᾶ θὰ ἐμφανιστοῦν καὶ ἄλλα «μοντέλα» μαθητῶν, ὅπως στὸ κεφ. 3 ὁ Φαρισαῖος Νικόδημος, *ἄρχων τῶν Ἰουδαίων* (ὁ ὁποῖος ἐνῶ καταρχάς δὲν κατανοεῖ τὴν ἀναγέννηση *ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος*, στὸ τέλος «κηδεύει» - μὲ τὴν τὸν Ἰησοῦ πραγματοποιώντας τὴ σημασία τοῦ ὀνόματος *Νικό-Δημος*), στὸ κεφ. 4 ἡ Σαμαρεῖτισσα καὶ στὸ κεφ. 6 ἐκεῖνοι πὺν ἐξ ἀφορμῆς τῶν λόγων τῆς Εὐχαριστίας ἐπιτελεῖται σχίσμα στοὺς κόλπους τῶν ἀκολουθῶν Του καὶ μνημονεύεται γιὰ πρώτη φορὰ ὁ «διάβολος» Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ἀλλὰ καὶ ὁ κύκλος τῶν Δώδεκα.

37. ΠΑΠΑΣ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΙΣΤ΄, *Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ Α΄ Μέρους: Ἀπὸ τὴ Βάπτισις στὸν Ἰορδάνη ἕως τὴ Μεταμόρφωση*, Ἀθήνα: Ψυχολογὸς 2007, 244-6.

μέ τα ἔθνη τοῦ Βορρᾶ (ἀπὸ ὅπου ἀναμενόταν ὁ ἐσχατολογικὸς ἐχθρὸς Ἰεζ. 39) καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν Ἁγία Πόλη. Ταυτόχρονα οἱ δύο συγκεκριμένοι μαθητὲς ἴσως προεικονίζουν τὴν προσέλευση τῶν Ἑλλήνων μαθητῶν στὸ τέλος τῆς δημόσιας δράσης, γεγονὸς ποὺ ἀνακυκλώνει ἔτσι τὴν ἀρχή (12, 20-26). Γενικότερα στὴν ἐνότητα 1, 19-4, 54 (ὅπου κυριαρχεῖ τὸ μοτίβο τοῦ ὕδατος καὶ ἀκούγεται μία σειρά χριστολογικῶν τίτλων) ἡ ὁλοένα διευρυνόμενη προσέλευση μαθητῶν, μὲ ἀποκορύφωμα τὴ μαζικὴ ἱεραποδημία τῶν μισητῶν καὶ «ἀκάθαρτων» Σαμαρο(ε)ιτῶν στὸν Ἰησοῦ, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ σχέση μὲ τὸν Ἰησοῦ δὲν ἀκολουθεῖ τυποποιημένες ἀτραπούς, ἀλλὰ ἔχει μοναδικὰ προσωπικὰ χαρακτηριστικά.

2. Κατεξοχὴν γενεσιουργὸς αἰτία τῆς μαθητείας εἶναι ἡ ἐπανειλημμένη θαυραλέα μαρτυρία, τὸ χριστολογικὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστῆ, ὁ ὁποῖος στὸ κατὰ Ἰωάννην εἶναι τύπος τοῦ αὐθεντικοῦ Κήρυκα τοῦ Μεσσία. Γενικότερα, στὰ κεφ. 1-4 ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ λόγος/ἡ Φωνὴ περὶ τοῦ Λόγου, προκαλεῖ ἀλυσιδωτὲς θετικὲς ἀντιδράσεις, οἱ ὁποῖες πολλαπλασιάζουν τοὺς ἀκολουθοῦντες τοῦ Ἰησοῦ μὲ ἀποκορύφωμα τὴν ἀποδοχή Του στὴ Σαμάρεια ὄχι ἀπλῶς ὡς Μεσσία ἀλλὰ ὡς *Σωτῆρα τοῦ Κόσμου*. Ἀντιστρόφως στὰ ἀμέσως ἐπόμενα κεφάλαια, ἰδίως στὴν Ἱερουσαλήμ, ἡ μαρτυρία παρότι συνοδεύεται ἀπὸ σημεῖα προσκρούει στὴν ἐπίμονη ἄρνηση. Στὴν ἴδια ἐνότητα γίνεται διάκριση τῶν πραγματικῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοὺς ὄπαδους ἐκείνους ποὺ τὸν ἀκολουθοῦν, ἐπειδὴ ἀπλῶς γοητεύονται ἀπὸ τὰ σημεῖα ποὺ πραγματοποιεῖ (2, 23-25). Ἐπιπλέον στὸ πρόσωπο τοῦ Φαρισαίου νομοδιδασκάλου Νικοδήμου, ὁ ὁποῖος (ἐκπροσωπώντας «κρυπτοχριστιανούς» τῆς Συναγωγῆς) διατρανώνει φανερὰ τὴν ἀκολουθία Του στὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου, μετὰ ἀπὸ τὴ διεργασία ποὺ προξένησε προφανῶς ἐντὸς του ὁ νυκτερινὸς διάλογος μὲ τὸν Ἰησοῦ στὸ κεφ. 3, ἐπιβεβαιώνει τὸ προηγούμενο συμπέρασμα: ἡ ἀντίδραση στὸν Ἰησοῦ καὶ στὴν Ὑψωσὴ Του ποικίλλει σὲ καθένα ξεχωριστὰ/προσωπικὰ (πρβλ. καὶ τὴν ἀντίδραση τοῦ δύσπιστου Θωμᾶ στὴν Ἀνάσταση. 20, 24-29). Κάθε τοκετὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴ γέννα ἀπὸ αἷμα γυναίκας, ἐπιθυμία ἀνθρώπινη ἢ ἐπιθυμία ἀνδρα (1, 12), εἶναι μοναδικὸς καθὼς τὸ Πνεῦμα ὅπου (καὶ ὅπως) θέλει πνεῖ (3, 18).

3. Ἡ πρωτοβουλία τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἰησοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν προκαλεῖ τὴ στροφὴ Του καὶ τὴ θέα αὐτῶν, κινήσεις ποὺ ἀνακαλοῦν τὴν κίνηση τοῦ Θεοῦ στὸ Ναὸ στὸν Ψ. 79 (80), 15-16, καὶ τὴν ἀλλαγὴ τῆς στάσης Του ἀπέναντι στὴν ἄμπελο, τὸ λαὸ Του, μετὰ ἀπὸ μία περίοδο κρίσης-«ἐγκατάλειψης». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐγκαινιάζεται καὶ στὸ κατὰ Ἰωάννην μία νέα φάση στὴ σελίδα τῆς θείας Οἰκονομίας ἀλλὰ καὶ στὴν ἐπίγεια Παρουσία τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

4. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μοναδικὸ τρόπο τῆς «ἀναγέννησης», προσωπικὴ εἶναι καὶ ἡ σχέση πρὸς τὸν Ἰησοῦς σφραγισμένη μετὰ ἐκείνους πρὸς μελλοντικὰ θὰ ἀποκαλέσεται φίλους Του (15, 14). Αὐτὸ τὸ γεγονός διαπιστώνεται μετὰ τὴν διανυκτέρευση μαζί με τοὺς δύο πρώτους ἀκολουθούς Του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκάλυψη προσωπικῶν δεδομένων τους (μετὰ ἀποκορύφωμα τὴν παρουσία ὑπὸ τῆς σκῆς τοῦ Γαλιλαίου Ναθαναὴλ ἀλλὰ καὶ τοὺς πέντε ἄνδρες τῆς Σαμαρείτισσας). Ἐπιπλέον ἡ πρώτη νύκτα τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοὺς μαθητῆς Του, κατὰ τὴν ὁποία τελεσιουργεῖται ἡ γέννησις/ὁ τοκετὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀνατρέπει ὅσα διαδραματίστηκαν τὸ δειλινοστὸν Παράδεισο μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου (Γεν. 3) καὶ προεικονίζονται τὴ συγκλονιστικὴ τελευταία νύκτα μαζί τους, ἡ ὁποία περιγράφεται διεξοδικὰ στὸ Ἰω. 13-17. Σὲ αὐτὴ συνειδητοποιοῦν καὶ οἱ ἴδιοι οἱ μαθητῆς καὶ οἱ ἀκροατῆς τοῦ Ἰω. ὅτι τὸ *ἔρχεσθε καὶ ἴδετε* δὲν ἀφορᾷ μόνον στὴν ἐπίγεια κατοικία (ἡ ὁποία σὲ ἀντίθεση πρὸς τοὺς Συνοπτικούς ὑφίσταται γιὰ νὰ δηλωθεῖ ὅτι ὁ Λόγος πραγματικὰ σαρκώθηκε καὶ ἀληθινὰ ἐσκήνωσεν ἐν ὑμῖν), ἀλλὰ στὴν ἀποκάλυψη τοῦ Ἰησοῦ (ὄχι ἀπλῶς ὡς Μεσσία - Βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ) καὶ στὴ συνανάβαση μαζί Του στὸν Οὐρανὸ (ὄχι μετὰ ἐπουράνια ταξίδια ἀλλὰ) μέσῳ τοῦ Ἰδίου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου, ἀφοῦ Αὐτὸς εἶναι ἡ Κλίμακα, ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ (1, 51. 14, 6).

5. Τέλος στὴν περικοπὴ τῆς συγκρότησης τοῦ κύκλου τῶν μαθητῶν παραδόξως δὲν γίνεται ἀναφορὰ στοὺς Δώδεκα, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται στὸ 6, 67-71, σὲ μία περικοπὴ ὅπου προκαλεῖται Σχίσμα. Πρωταγωνιστικὸ ρόλο δὲν ἔχουν οἱ γνωστοὶ στῦλοι τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, οὔτε καὶ ὁ Ἰωάννης, πρὸς φέρεται ὡς ὁ συγγραφεὴς τοῦ συγκεκριμένου Εὐαγγελίου ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ ἡγαπημένος μαθητῆς, πρὸς δεσπόζει στὸ β' μέρος τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ ὑπὸ ἐξέτασιν περικοπὴ, ἡ ὁποία ἐκκινᾷ μετὰ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Ἀνδρέα καὶ ἐνὸς μαθητῆ, ὁ ὁποῖος παραδόξως δὲν κατονομάζεται (ἴσως γιὰ νὰ δηλωθεῖ καὶ μετὰ αὐτὸ τὸ «σημεῖο» ἡ ἀπουσία «ἐπώνυμων» μετὰ τὰ κοσμικὰ κριτήρια στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ), κορυφώνεται μετὰ τὴν προβολὴ ἐνὸς μαθητῆ, τοῦ Ναθαναὴλ, ὁ ὁποῖος δὲν μνημονεύεται καὶ στὸν Συνοπτικόν. Αὐτὸς (καὶ ἴσως συνεκδορικὰ καὶ καθένας πρὸς ἀκολουθεῖ τὸν Ἰησοῦ) χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ ὡς ἀληθινὸς καὶ μάλιστα ἄδολος Ἰσραηλίτης (καὶ ὄχι Ἰουδαῖος) πρὸς θὰ δεῖ/θὰ βιώσει (μαζί με τοὺς λοιποὺς μαθητῆς) ἀκολουθώντας τὸν Ἰησοῦ τὴν ἀποκάλυψή Του ὡς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου πρὸς συνιστᾷ τὴν κλίμακα πρὸς ἐνώνει τὸ κτιστὸ μετὰ τὸ ἄκτιστο, ὄντας ταυτόχρονα ἡ πύλη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ὁ Οἶκος τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς τῆς μοναδικῆς ἐμπειρίας, ἡ ὁποία γιὰ τὸν ἀκροατῆ συνδέεται μετὰ τὴν ἀκρόαση ὀλοκλήρου τοῦ Εὐαγγελίου, λαμβάνει

ἀρχή μὲ τὴν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ ὀμίλου Του στὸ Γάμο τῆς Κανᾶ. Δὲν ἀφορᾷ μόνον στὴν συμπόρευση στὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπως στὸ Μκ. (8, 22-10, 52) καὶ στὸ Λκ. (9, 51-19, 27), ἀλλὰ στὴν ἀνάβαση τῆς κλίμακας ποὺ ὀδηγεῖ στὴν Ὑψωση τῶν μαθητῶν ἀπὸ τὸν Κόσμο σὶς αἰώνιες μονές.

6. Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται ὅτι ἴσως στὸ νοῦ τοῦ Ἰωάννη κατὰ τὴ συγγραφή τῆς περικοπῆς ὑπάρχει τὸ κείμενο 4Q521 (100-80 π.Χ.)³⁸ τῆς Κοινότητος τοῦ Κουμράν (πλησίον τοῦ χώρου δράσης τοῦ Βαπτιστῆ), ὅπου δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶχε διατρίψει καὶ ὁ ἴδιος. Στὸ κείμενο ποὺ ἀνακαλύφθηκε τὴ δεκαετία τοῦ 1990 καὶ εἶναι γνωστὸ ὡς «μεσσιανικὴ ἀποκάλυψη» παρατίθεται ἐσχατολογικὸς ψαλμὸς, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸ Ἠσ. 61 καὶ τὸν Ψ. 146, ὅπου ἀναγγέλλεται ἡ ἐσχατολογικὴ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ γιὰ χάρι τῶν εὐσεβῶν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει μάλιστα καὶ τὴν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν (ὅπως στὸ Λκ. 7, 22). Σημειώνονται τὰ ἑξῆς: 5. *Γιατί ὁ Κύριος θὰ δεῖ (θὰ προνοήσει γιὰ) τοὺς ὀσίους (Hassidim, Ἀσιδαίους. Α' Μακ. 2, 42), (ἐκλέγει καί) καλεῖ τοὺς δικαίους (Zaddikim) μὲ τὸ ὄνομά τους.* 6. *Πάνω στοὺς φτωχοὺς (Anawim) πνέει δημιουργικὰ τὸ Πνεῦμα Του (πρβλ. Γεν. 1, 2 Ἠσ. 11. 61), τοὺς Πιστοὺς (Emunim) ἀνορθώνει (ἀναπτρώνει) μὲ τὴ δύναμή Του (Ἠσ. 40, 31).* 7. *(Ναί) τιμᾷ τοὺς εὐλαβεῖς (Hassidim) στὸ θρόνο τῆς αἰώνιας βασιλείας Του. Καὶ στὰ δύο κείμενα ὁ Κύριος βλέπει καὶ ὀνομάζει προσωπικὰ τοὺς δικαίους ἐνῶ τοὺς χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα Του γιὰ νὰ τοὺς ἐνθρονίσει τελικὰ κοντὰ Του.*

---

38. Στὸς στ. 1-2 ὑπογραμμίζεται ἡ ὑπακοή τῶν πάντων σὶς ἐντολές τοῦ χριστοῦ/τῶν χριστῶν καὶ τῶν ἁγίων. Μὲ τὸν ὄρο χριστὸς εἶτε νοεῖται ὁ Μωυσῆς καὶ ἡ Τορᾶ, εἶτε οἱ προφῆτες καὶ οἱ ἐντολές τους εἶτε πιθανότερα ὁ μωσαϊκὸς ἐσχατολογικὸς προφήτης (Δτ. 18, 15-18).